УДК 383.483.11

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЖИТОМИРЩИНИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГОСТИННОСТІ

Світлана Тищенко,
кандидат економічних наук, доцент
Поліський національний університет, м. Житомир (Україна)

Вивчення туристсько-рекреаційного потенціалу Житомирської області важливе для визначення перспектив розвитку гостинності, оскільки цей потенціал використовується недостатньо.

На думку Дутчак С.В. «туристично-рекреаційний потенціал включає два поняття, які нерозривні та взаємодоповнюють одне одного: рекреаційний потенціал як природну складову, тобто ступінь здатності території позитивно впливати на фізичний, психічний і соціально-психологічний стан людини під час відпочинку, та туристичний потенціал – культурно історичну спадщину – як антропогенну складову, а також певні ландшафтні комплекси, де відбувається туристична діяльність, знаходяться окремі природні або антропогенні туристичні об’єкти, які відвідуються туристами, зокрема музеї, пам’ятки культури, архітектури, археології, традиції населення, народні промисли тощо» [1, с. 53]. Туристсько-рекреаційний потенціал являє собою сукупність природних і штучних об'єктів і явищ, а також умов, можливостей і засобів, які можуть бути використані для створення туристського продукту і проведення турів, екскурсій і програм. Цей потенціал включає такі основні компоненти як природно-рекреаційний, культурно-історичний та соціально-економічні передумови для розвитку відпочинку і туризму.

Природно-рекреаційний потенціал складається з таких складових як:

- кліматичні туристсько-рекреаційні умови та ресурси;
- біотичні туристсько-рекреаційні ресурси;
- водні та гідромінеральні туристсько-рекреаційні ресурси;
- ландшафтно-рекреаційний потенціал регіону.

Культурно-історичний потенціал складається з таких компонентів як:

- культурно-історичні об'єкти (музеї, бібліотеки, пам'ятки культури, історії, архітектури);
- культурно-історичні явища (фестивалі, народні промисли, релігійні та громадські святкування);

Соціально-економічні передумови розвитку відпочинку й туризму:

- туристсько-рекреаційна інфраструктура (заклади відпочинку й туризму, готелі, бази відпочинку, фірми);

- соціально-економічні й політичні особливості регіону.

Різноманітність культурних, історичних та природних ресурсів Житомирщини сприяє розвитку різних форм туризму, таких як:

- культурно-пізнавальний туризм;
- спортивний та активний туризм;
- сакральний туризм;
- оздоровчий туризм.

Після проведеної реформи децентралізації в Житомирській області замість 23 районів утворилося 4 укрупнених райони: Житомирський, Коростенський, Бердичівський та Звягільський (раніше Новоград-Волинський), і 66 ОТГ. Розподіл площі Житомирської області за районами та населенням представлено в табл. 1. [2]. Найвища концентрація людей спостерігається в містах обласного значення та районних центрах, зокрема в Житомирі, Бердичіві та Коростені.

У даній роботі ми досліджували культурно-історичний туристсько-рекреаційний потенціал Житомирщини як ключовий фактор розвитку гостинності. Культурний потенціал включає розвинену мережу державних і недержавних установ культури, унікальні об'єкти історико-культурної спадщини, а також музейні, театральні та музичні традиції (рис. 1).

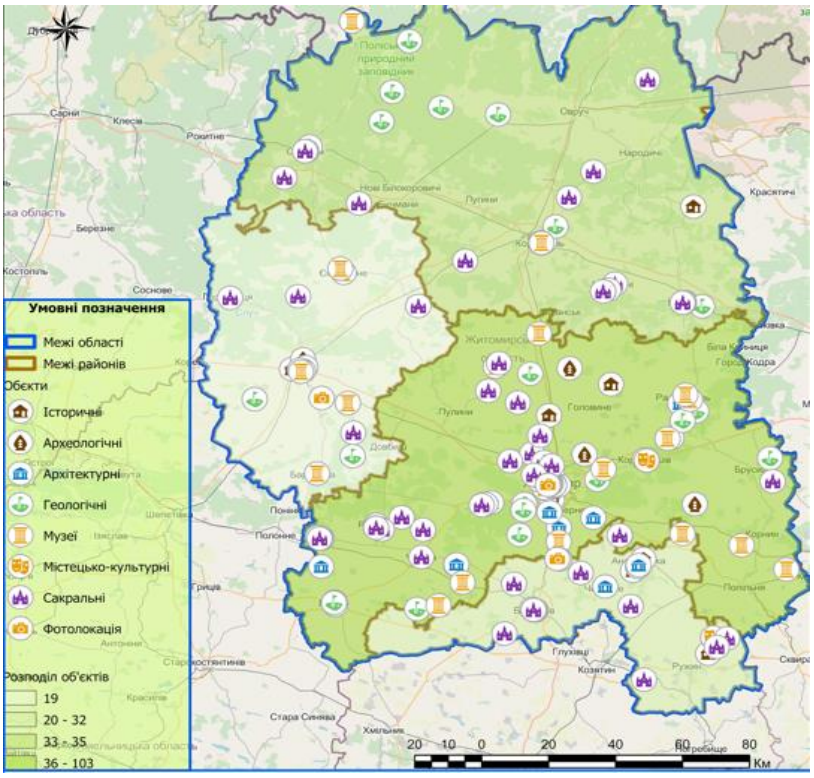

Рис. 1. Основні об'єкти туристсько-рекреаційного потенціалу Житомирської області станом на січень 2025р.

Джерело: складено автором

В області налічується 41 музеїв, що відображають різні аспекти суспільного та культурного життя людей, які проживали на цій території. До найвідоміших слід віднести: Житомирський обласний краєзнавчий музей (Єпископський будинок) м. Житомир, Історико-культурний комплекс «Замок-музей Радомисль» м. Радомишль, Військово-історичний комплекс «Об'єкт «Скеля» м. Коростень, Музей космонавтики імені Сергія Павловича Корольова м. Житомир, Кмитівський музей образотворчого мистецтва імені Й.Д. Буханчука селище Кмитів, Музей Хліба село Велика Цвіля, Брусилівський історичний музей імені Івана Огієнка м. Брусилів, Олевський краєзнавчий музей м. Олевськ тощо.

Спостеріається найбільша кількість сакральних об’єктів – 62 од. Більшість їх розташована в Житомирському районі – 27 од. та Бердичівському районі – 17 од., Коростенський та Звягільський –нараховують14 та 4 сакральних об’єкти.

Атрактивність (привабливість) культурного комплексу району області визначається художньою та історичною цінністю об'єктів, а також доступністю по відношенню до місця попиту. Під час оцінювання художньої та історичної цінності враховувалися такі критерії, як приналежність до певної архітектурної епохи та стилю, найвиразніші деталі, особливо декоративні елементи, насиченість декоративними елементами будівель, мальовничість забудови, кольорова палітра, зв'язок об'єкта з історичними подіями, збереження об'єкта та можливість його використання для показу.

Під час оцінки доступності враховувалися вартість проїзду до об'єкта, вид транспорту, час у дорозі та частоту руху транспорту. Нами були визначені таки характеристики табл 1.

Таблиця 1.

Основні культурно-історичні об’єкти з високим рівнем атрактивності Житомирщини

Культурно-історичний об’єкт	Художня та історична цінність	Доступність
Костел Святої Клари	*Храм, Пам'ятка архітектури*. Неоготичний костел Святої Клари, розташований на березі маленького ставка у Городківці, здалеку можна прийняти за середньовічний замок.	55 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення; 10 км від районного центра м. Андрушівка. 50 хв.

Костел Святого Антонія Падуанського	*Храм, Пам'ятка архітектури.* Костел Святого Антонія Падуанського у Старій Котельні закладений у 1783 році коштом поміщика Антонія Прушинського. Дата та ім'я засновника збереглися на кам'яній табличці на фасаді будівлі	35 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. 40 хв.
Костел Різдва Пресвятої Діви Марії	*Храм, Пам'ятка архітектури.* Величний костел Різдва Пресвятої Діви Марії закладений у 1608 році коштом графа Адама Олізара, відбудований в камені в 1779 році Юзефом Олізаром.	30 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. 35 хв.
Монастир-фортеця кармелітів босих	*Монастир-фортеця* босих кармелітів у Бердичеві - Всеукраїнський санктуарій Матері Божої святого скапулярію.	45 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. м. Бердичів 45 хв.
Конкатедральний собор Святої Софії	*Храм, Пам'ятка архітектури* Римо-католицький конкатедральний собор Святої Софії з дзвіницею висотою 26 метрів вважається однією з головних архітектурних пам'яток Житомира завдяки вдалій комбінації стилів пізнього ренесансу та бароко.	м. Житомир
Краєзнавчий музей Романівщини	*Краєзнавчий музей* Романівщини розсташовується в окремому одноповерховому приміщенні в центрі селища міського типу Романів. Вхід на територію музею оформлений стилізованою дерев'яною брамою.	75 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. 80хв.
Літературно-меморіальний музей Лесі Українки	*Літературно-меморіальний музей* Лесі Українки у Звягелі створено в маленькому будинку, в якому в	90 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне

	1871 році народилася майбутня поетеса.	сполучення; м. Звягель 110 хв.
Панська садиба	*Поміщицька садиба* XIX століття з дерев'яним садибним будинком та мальовничим парком на березі річки Ірпінь у Яроповичах місцеві жителі називають "панською".	58 км від обласного центру м. Житомира, село Яроповичі. 60 хв.
Парк "Древлянський"	*Парк/сад.* Центральний парк "Древлянський" в Коростені - упорядкована зона відпочинку на схилах гранітної скелі, на вершині якої у VIII-XIII сторіччях розташовувався літописний Іскоростень.	90 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. м. Коростень 110 хв.
Палац Терещенків	*Палац* родини Терещенків у селищі Червоне неподалік від Бердичева є однією з найцікавіших архітектурних пам'яток Житомирщини. Великий, хоч і сильно занепалий триповерховий неоготичний будинок з двома вежами яскраво контрастує з навколишнім сільськогосподарським пейзажем селища.	45 км від обласного центру м. Житомира, регулярне автобусне сполучення. м. Бердичів 45 хв.

Джерело: складено автором на основі

На наш погляд, надійність культурного комплексу району визначається такими факторами як: стійкістю до рекреаційних навантажень (кількість туристів, що може витримати цей об'єкт) і довготривалістю інтересу туристів до цього об'єкта. Фактор стійкості до рекреаційних навантажень важливий, наприклад, для музеїв, де необхідно підтримувати певний температурно-вологісний режим для збереження експонатів.

Інший фактор - довготривалість туристського інтересу до об'єктів - відображає зв'язок об'єкту з подіями або способом життя, ідеями чи віруваннями, з мистецькими, художніми, культурними, літературними та іншими діяннями видатного значення.

Матеріальні ознаки історико-культурної цінності Житомирщини включають такі показниками як : *історична цінність забудови* - відомості про

причетність будівель і споруд до історичних подій, дані про місце поселення в подіях, що ввійшли в історію, тощо; *функціональна цінність* - збереження первіснозаданого функціонального використання будівель і територій, можливість їхньої трансформації та використання в сучасних умовах.

Архітектурно-естетичною цінністю володіють практично всі значущі культурно-історичні пам'ятки області. Об'єктивна оцінка культурно-історичного потенціалу об'єктів дає змогу підвищити гостинність області на черговому етапі туристсько-екскурсійного освоєння території. Активне використання культурно-історичних ресурсів для туристичних цілей сприяє їх збереженню та популяризації. Це допомагає підтримувати культурну ідентичність регіону та передавати її наступним поколінням.

Список використаних джерел

1. Дутчак С.В. Управління регіональним розвитком туризму : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 128 с.
2. Адміністративний устрій Житомирської області. URL: surl.li/varabd
3. Огієнко А.В., Огієнко М.М. Теоретичні засади дослідження туристично-рекреаційного потенціалу. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. Вип.1(75). С.31-37. URL : https://tourlib.net/statti_ukr/ogiyenko.htm

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУК ПРО ЖИТТЯ, М. ВАРШАВА, ПОЛЬЩА
ГДАНСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, М. ГДАНСЬК, ПОЛЬЩА
АЙОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, США
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ЧЕХІЯ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЛУЛЕО, ШВЕЦІЯ
ШКОЛА ГУМАНІТАРНИХ НАУК ЛОНДОНСЬКОГО СТОЛИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ
АКАДЕМІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ “МЕРКУР”, СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ГОСТИННІСТЬ І ТУРИЗМ МАЙБУТНЬОГО: НАУКОВІ ТА ПРАКТИЧНІ ГОРИЗОНТИ»

30 квітня - 01 травня 2025 року, м. Київ

КИЇВ – 2025

УДК 338.48 “40”

Гостинність і туризм майбутнього: наукові та практичні горизонти: збірник тез доповідей IV-ої міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня - 1 травня 2025 р.). Київ: НУБіП України. 2025. 243 с.

Редакційна колегія:

Мельниченко С.В. – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Бандура В.М. – доктор технічних наук, професорка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Мосіюк С.І. – кандидат економічних наук, доцентка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

У збірнику тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції висвітлюються результати наукових досліджень з питань глобального, національного та регіонального розвитку туризму і сфери гостинності, соціокультурного виміру туризму та реалізації концепції сталого розвитку, маркетингу туристичних дестинацій та діджиталізації бізнес-процесів суб’єктів туристичної діяльності, інноваційних технологій та еко-трендів в туристичному і готельно-ресторанному бізнесі.

Видання розраховане для студентів бакалаврату та магістратури, аспірантів, докторантів, дослідників, викладачів, суб’єктів підприємницької діяльності.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст і достовірність тез доповідей несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© Колектив авторів, 2025
© НУБіП України, 2025